

Els països vells

Als països de l'est d'Europa els treballadors estan emigrant, però els pensionistes es queden. Els membres més recents de la UE viuran un declivi econòmic si no recuperen treballadors que han emigrat o contracten immigrants.

© The Economist

A la ciutat lituana de Panevezys, la fàbrica nova i lluent construïda per Devold, una empresa tèxtil noruega, es troba sola a la zona econòmica lliure de la ciutat. La planta no aconsegueix ocupar 40 dels seus llocs de feina, una vuitena part del total. I no és pas que els treballadors de Panevezys siguin massa primmirats, sinó que de treballadors cada cop n'hi ha menys. A les escoles del municipi hi ha, si fa no fa, la meitat d'estudiants que no hi havia fa deu anys, diu l'alcalde.

Aquesta mena de preocupacions són cada vegada més freqüents a l'est i al centre d'Europa, on les taxes de natalitat són baixes i les d'emigració, altes. Els països ex-comunistes que han entrat a la Unió Europea a partir del 2004 somiaven transformar-se ràpidament en Alemanya o el Regne Unit. Per contra, però, molts

dels seus treballadors s'han traslladat a Alemanya o al Regne Unit. La població en edat de treballar de Letònia ha disminuït en una quarta part des del 2000; un terç dels graduats a la universitat entre el 2002 i el 2009 havien emigrat abans del 2014. Les enquestes sobre els estudiants de Medicina de Bulgària mostren que entre un 80% i un 90% tenen pensat emigrar després de graduar-se.

La pèrdua de treballadors a Lituània és costosa, diu l'economista Stasys Jakeliunas. Les remeses de l'estranger i els diners de la UE per millorar les infraestructures han estat una bona ajuda, però l'escassetat de treballadors dissuadeix la inversió estrangera i afebleix el creixement econòmic. Segons l'FMI, en alguns països de l'est d'Europa l'emigració ha reduït entre un 0,6% i un 0,9% el creixement anual del PIB entre el 1999 i el 2014. Cap al 2030, el PIB per càpita a Bulgària, Romania i alguns dels països bàltics podria ser entre un 3% i un 4%

més baix del que hauria sigut sense les emigracions.

Tot això posa en perill les finances públiques. Les pensions, que representen gairebé la meitat del total de despesa pública dels Estats de l'est d'Europa, són la principal preocupació. El 2013 Letònia tenia 3,3 adults en edat laboral per cada persona de més de 65 anys, gairebé la mateixa xifra que el Regne Unit o França; el 2030 es preveu que s'hagi reduït a una mica més de dues persones, un nivell a què el Regne Unit i França no arribaran fins al 2060. Els països estan apujant l'edat de jubilació (a part de Polònia, que, de manera temerària, l'abaixa). Les prestacions socials ja són minses, cosa que deixa poc marge per fer retallades. En percentatge del PIB, la despesa social a Bulgària, Romania i els països bàltics és aproximadament la meitat que en molts països europeus més rics.

Incapaços de dissuadir els seus ciutadans de marxar, els governs intenten

complicat. Hi ha estudis que demostren que els treballadors amb bona formació de l'est d'Europa se senten atrets a anar a l'estranger sobretot per la qualitat de les institucions, com ara les bones universitats; les millors prestacions socials tenen més importància per als migrants poc formats. Les dades sobre el retorn de migrants són escasses, però un informe recent de l'FMI dona a entendre que els efectes han sigut "moderats", en alguns països a un nivell tan baix com un 5% dels qui se n'havien anat del país.

Les empreses es van adaptant a la manca de treballadors. En un congrés sobre el món empresarial celebrat recentment a Bulgària, els empresaris van explicar que han d'augmentar els sous per atreure treballadors de llocs cada cop més llunyans. A Bulgària i als països bàltics els salaris han crescut més de pressa que la productivitat durant els últims cinc anys, una tendència que fa menys competitives les exportacions.

Això, però, podria canviar. Els costos laborals més alts pressionen les empreses a automatitzar, diu Rokas Grajauskas, un economista de Danske Bank. A la planta de Devold moltes tasques que abans es feien a mà, com ara tallar la roba en formes determinades per confeccionar jersers d'hivern, ara les executen robots.

Alguns països són partidaris d'una altra solució: fer venir immigrants de països veïns més pobres. El 2016 la població d'Estònia va augmentar per segon any consecutiu gràcies a les persones arribades d'Ucraïna, Bielorrússia i Rússia, després d'una baixada constant des dels anys 90. Però la immigració potser no aturarà la fuga de cervells. Dels 400.000 ucraïnesos que van obtenir el permís de residència a Polònia el 2015, gairebé tots treballen en l'agricultura, la construcció i en feines de la llar. En canvi, prop d'un 30% dels emigrants polonesos tenen estudis superiors, aproximadament el doble del percentatge de la població general de Polònia.

Per als qui marxen de l'est d'Europa, la llibertat de viure i treballar on han triat és un benefici immens. Però els països on van créixer afronten un repte complicat: han d'aprendre com atreure i retenir nous treballadors, o cauran en declivi. •

Traducció d'Arnau Figueras

El Temps

Nova maqueta

Nous opinants

Nou format

Nou Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores